

Türkçe Literatürde Yer Alan Nitel İşletme Çalışmalar Üzerine Bir Sistematik Literatür İncelemesi

Ayşe YILDIZ¹

Geliş Tarihi (Received) 12.10.2022– Kabul Tarihi (Accepted): 31.08.2023

DOI: 10.26745/ahbvuibfd.1188185

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkçe literatürde yayımlanan nitel işletme makalelerine ilişkin hem niceliksel hem de niteliksel bir değerlendirme yapmaktır. Bu amaç çerçevesinde üç temel soruya odaklanılmıştır. Birinci soru, “nitel makalelerin işletme alanları bazında öne çıkan özelliklerinin nelerdir?”; ikinci soru, “işletme alanları ile desen, örneklem vb. nitel araştırma bileşenleri arasında nasıl bir ilişki görülmektedir?” ve üçüncü soru “incelenen makalelerin niteliklerine ilişkin neler söylenebilir?”. Bu soruların cevaplandırılmasında sistematik literatür tarama tekniğinden faydalanılmıştır. Bunun için öncelikle “işletme ve nitel araştırma” kavramları altında yer alan arama terimleri belirlenmiştir. Bu terimler kullanılarak Google Akademi ve DergiPark veritabanlarında yer alan ve 2015 - 2021 yılları arasında yayınlanan makaleler incelenmiştir. Bu makalelerden dahil edilme kriterlerini sağlayan 42 çalışma değerlendirme kapsamına alınmıştır. Birinci soru için makalelerin yayın bilgilerini ve içeriklerinin yer aldığı bilgi formlarından; ikinci soru için nitel içerik analizinden ve üçüncü soru için ise nitel araştırma süreci için geliştirilen kontrol listesi ile literatürde yer alan değerlendirmelerden faydalanılmıştır. Birinci soruya yönelik elde edilen sonuçlar, nitel araştırmayı en fazla kullanan işletme alanının insan kaynakları yönetimi, daha sonra muhasebe alanı olduğunu gösterirken, finans alanında kayda değer bir çalışma olmadığını ortaya koymuştur. En fazla çalışmanın 2021 yılında gerçekleştirildiği ve insan kaynakları ile muhasebe alanı başta olmak üzere bu çalışmaların büyük bir kısmının da Covid-19 pandemi süreciyle ilişkilendirilerek ele alındığı belirlenmiştir. İkinci soru için elde edilen analiz sonuçları işletme alanları bazında farklı nitel araştırma bileşenlerinin öne çıktığını göstermiştir. Örneğin insan kaynakları yönetimi alanında en fazla fenomenolojinin, muhasebe alanında ise durum çalışmasının (vaka analizi / örnek olay) kullanıldığı belirlenmiştir. Üçüncü soruya yönelik değerlendirme sonuçları, Türkiye’de araştırmacıların nitel araştırma konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, birçok çalışmanın araştırma sürecini açıklamada ve kullanılan tekniklere ilişkin doğru bilgi vermede yeterince başarılı olmadıklarını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Nitel araştırma, nitel işletme araştırması, sistematik literatür incelemesi

A Systematic Literature Review on Qualitative Business Studies in Turkish Literature

Abstract

The aim of this study is to make an evaluation of the qualitative business articles published in the Turkish literature, both quantitatively and qualitatively. Within the framework of this aim, three basic questions are tried to be answered. The first question is “what are the prominent features of qualitative articles on the basis of business areas”; The second question is “what is the relationship between the qualitative research components such as design, sampling and business areas” and the third question “What can be said about the qualities of the articles examined?”. The systematic literature review technique was used to answer these questions. For this, firstly, the search terms under the concepts of "business and qualitative research" were determined. Using these terms, the articles in Google Academy and DergiPark databases and published between 2015 - 2021 were examined. Of these articles, 42 studies that satisfied the inclusion criteria were included in the evaluation. The results obtained for the first question indicated that the field of business in which qualitative research was used the most is human resources management, followed by accounting, and no significant work has been found in the field of finance. It was determined that the most studies were carried out in 2021 and these studies were mostly dealt with in the field of human resources and accounting regarding the Covid-19 pandemic process. The analysis results obtained for the second question revealed that different qualitative research components came to the fore on the basis of business areas. For example, it has been determined that phenomenology was mostly used in the field of human resources management, and case study was used in the field of accounting. The results of the evaluation for the third question demonstrated that the researchers in Turkey did not have competent knowledge about qualitative research and that many studies were not successful enough in explaining the research process and giving accurate information about the techniques used.

Keywords: Qualitative research, qualitative business research, systematic literature review

¹ Doç Dr. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, ay.yildiz@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1165-3915.

Giriş

Nitel araştırma yöntemleri eğitim, sağlık, psikoloji gibi sosyal bilim alanlarında uzun bir süredir yaygın olarak kullanılmaktadır. Nitel araştırmanın arkasındaki ana fikir; insanları, onların söylediklerini, yaptıklarını yaşadıkları kültürel ve sosyal bağlamında değerlendirmektir. Nitel araştırma nicel araştırmadan farklı olarak, “sosyal dünyada doğal olarak meydana gelen belirli olguların sıklığını ölçmek yerine bu olguları tanımlamaya, çözmeye, tercüme etmeye ve başka bir şekilde anlamlandırmaya çalışan bir dizi yorumlayıcı teknikleri içermektedir. Bu tekniklerle aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmaktadır (Creswell, J. W. ve Creswell, J. D., 2018, s. 236-237):

- Burada ne olmuştur?
- Neden olmuştur?
- Nasıl bu hale gelmiştir?
- Ne zaman olmuştur?

Bu soruların cevaplarının verilmesiyle araştırmacının, kararların verildiği ve eylemlerin gerçekleştirildiği bağlamı görmesi ve anlaması sağlanmış olmaktadır. Ayrıca, karar vericilerin davranışlarını açıklayabilmek için içinde bulunduğu bağlamın etkisi de dikkate alınmış olmaktadır (Myers, 2013, s. 24).

Nitel araştırma şu anda iş dünyası tarafından yapılan araştırma harcamalarının yaklaşık %20'sini oluşturuyor olsa da bu durumun değişeceği ifade edilmektedir. Teknolojinin; sosyal medya analizinden (netnografi), çevrimiçi pazarlama araştırması topluluklarından ve sanal gruplardan elde edilen içgörülerini hızlı bir şekilde değerlendirmesiyle birlikte, nitel işletme araştırmalarında beklenenden daha yüksek bir oranda artışın gerçekleşeceği öngörülmektedir (Keegan, 2009, s. 50).

Nitel araştırma çalışmalarındaki yükselişle birlikte, bu alana ilişkin olarak literatür incelemesi çalışmalarında da bir artış olduğu görülmüştür. Bu çalışmalarda genel yapıyı ortaya koymak amacıyla sistematik literatür incelemeleri (SLİ) gerçekleştirilmeye başlanmıştır. SLİ; ilgili literatür gözden geçirilerek literatürün özetlenmesini, analiz edilmesini, sentezlenmesini sağlayarak hipotez ve/veya yeni teorilerin gelişmesine katkıda bulunan ve bu şekilde elde edilen sonuçları var olan bilgi tabanına ekleyerek önemli katkı sağlayan bir araştırma tekniğidir (Xiao ve Watson, 2019). Bu teknik kullanılarak mevcut bilgi tabanının genişliği ile derinliğinin ortaya çıkarılabileceği, mevcut literatürdeki sinerjinin ortaya konabileceği ve keşfedilecek boşluklar belirlenerek bilgi ile “ilim” arasındaki fark daraltılabileceği ifade edilmektedir (Callahan, 2014; Xiao ve Watson, 2019). SLİ'ler sağlık ve eğitim alanında uzun süredir kullanılan araştırma tekniğidir. Daha sonra Tranfield vd., (2003)

bu tekniğin yönetim alanında kullanılmasına ilişkin bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Yazarlar, SLİ'nin bir olguyla ilgili olarak tek tek bireysel çalışmalar yerine kitlesel çalışmalarını birlikte değerlendirdiğinden (sentezlediğinden), kanıta dayalı karar vermeyi geliştirdiğini ifade etmişlerdir.

Türkiye'de de nitel işletme araştırmalarına yönelik bazı literatür incelemeleri yapılmıştır. Bu literatür incelemelerinin de genelde muhasebe, insan kaynakları yönetimi (İKY) gibi belirli bir işletme fonksiyonu ya da fenomenoloji (olgubilim), vaka çalışmaları gibi belirli bir nitel araştırma deseni üzerinden gerçekleştiği görülmektedir. Yılmaz ve Şahin (2018) muhasebe-kültür ilişkisine ilişkin kavramsal bir çerçeve sunmuş ve daha sonra bu ilişkinin UFRS'ye geçiş veya uyum sürecinde etkisini sürdürüp sürdürmediğini belirlemek amacıyla ulusal ve uluslararası literatürdeki çalışmaları incelemişlerdir. Bu çalışmaların değerlendirilmesinde içerik analizini kullanmışlardır. Şener (2019) yaptığı çalışmada gömülü teori yaklaşımına ilişkin bilgiler vermiş, kullanımına yönelik değerlendirmeler ile eleştiriler yapmıştır. Ayrıca Türkiye'de yönetim alanında gömülü teoriye dayalı gerçekleştirilen çalışmalara ilişkin de açıklamalarda bulunmuştur. Emir vd., (2020) muhasebe-finance alanında 2015-2019 arasında Türkiye'de yapılan nitel ve nicel yayınları incelemişler ve içerik analizi gerçekleştirmişlerdir. Bunun sonucunda Gömülü kurama yönelik çalışmaların en fazla olduğunu tespit etmişlerdir. Keskin vd., (2021) yorumlayıcı fenomenoloji analiz yöntemine ilişkin bilgiler vererek Web of Science veri tabanında Mart-Nisan 2021 tarihlerinde bu yöntemi kullanan yönetim ve organizasyon çalışmalarının sistematik bir incelenmesini gerçekleştirmişlerdir. Tiltay ve Akpınar (2021) yalnızca pazarlama odaklı yayınlar yapan beş adet ulusal dergide yayınlanan nitel makalelere odaklanmışlardır. Bu makale çalışmalarının değerlendirilmesinde bibliyografik ve içerik analizinden faydalanmışlardır. Bibliyografik çalışmanın sonucunda, inceledikleri 332 makaleden sadece 33 tanesinde nitel yöntem kullanıldığını tespit ettiklerini belirterek, nitel araştırmaların göreceli olarak hala daha az tercih edildiğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte pazarlama alanında nitel çalışmaların gerekliliğine ilişkin açıklamalarda bulunarak, öneminin fark edilmeye ve yurt dışında bu alana yönelik nitel araştırma dergilerinin çıkarılmaya başlandığını belirtmişlerdir. Ayrıca çalışmada nitel araştırmada karşılaşılabilecek olası sorunları ve çözümleri ele almışlardır. Urfa ve Arslantaş (2022) da uluslararası girişimsel yönelim ile ilgili eleştirel literatür çalışması gerçekleştirmişlerdir.

Bu çalışmada ise tüm işletme fonksiyonları kapsamında gerçekleştirilen nitel araştırma makalelerine yönelik bir sistematik literatür çalışması gerçekleştirilmiştir. Böylece işletme alanında gerçekleştirilen makale çalışmalarına ilişkin genel ve bütüncül bir yapının ortaya

konması amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışma beş temel bölümü içermektedir. Devam eden ikinci bölümde işletme alanında neden nitel araştırma yapılması gerektiğine ilişkin görüşlere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde yöntemle ilişkin açıklamalarda bulunulmuştur. Bu bölümde cevaplanmaya çalışılan sorular ortaya konmuş ve bu soruları cevaplamak için gerçekleştirilen SLİ sürecindeki adımlar açıklanmıştır. Dördüncü bölümde elde edilen bulgular sunulmuştur. Beşinci ve son bölümde ise genel değerlendirmelere, tartışma kısmına ve gelecekte bu çalışmanın uzantısına ilişkin önerilere yer verilmiştir.

2. İşletme Alanında Nitel Araştırmalar

Nitel araştırmanın öznel, insan hatasına duyarlı, veri toplama ve yorumlamanın bireysel olarak değerlendirilmesinden dolayı işletme yönetiminde bu araştırma türüne uzun yıllar temkinli yaklaşılmıştır. Ancak zamanla insanların deneyimlerine yükledikleri farklı anlamları ortaya çıkarmak; insanların gizli yorumlarını, anlayışlarını ve motivasyonlarını daha derinlemesine inceleyebilmek için nicel araştırmanın dışında başka bir araştırma türüne yönelmenin gerekliliği fark edilmiştir. Ayrıca insanlardan oluşan organizasyonları insanlardan ayırmak, onların davranışlarını, motivasyonlarını, mutluluklarını sayısallaştırmak ve bu kavramları derinlemesine incelememek özellikle günümüz iş dünyasında doğru bir yaklaşım olmayacağı ifade edilmektedir. Bu bakış açılarıyla insanların duygularının, motivasyonlarının, algılarının, müşteri dilinin veya kendini tanımlamanın ortaya çıkarılmasında nitel araştırma gibi tekniklerini kullanmanın gerekliliği öne sürülmektedir (Cooper ve Schindler, 2014; Greener, 2008, s. 80). Bu tekniğin ayrıca üst yönetim de dahil olmak üzere çalışanlarla yapılan araştırmalarda kullanılması ile işletmelerde ihtiyaç duyulan, gerekli görülen değişikliklerin nasıl gerçekleştirilebileceği, değişikliklerin farklı gruplar için etkileri, değişime karşı dirençlerin neler olabileceği ve bunların nasıl aşılabileceği konusunda bilgi sağlayabileceği belirtilmektedir. Bu şekilde olayların nasıl ve neden meydana geldiğini de anlamının daha kolay olabileceği ifade edilmektedir (Keegan, 2009; Myers, 2013).

Tüm bunlar yönetim kararlarında daha karmaşık, içerik odaklı, kişiselleştirilmiş ve bulanık olgularla ilgilenilmesi gereğini ve bu faktörler arasındaki çok boyutluluğun ve karmaşık ilişkilerin dikkate alınması zorunluluğunu ortaya koymaktadır. Bunların bir ağ şeklinde düşünülmesi ve bu ağın içinde olanlara odaklanması gerektiği öne sürülmektedir (Gummesson, 2006). Nicel araştırmalarda olduğu gibi birçok etkileyici faktörü sabit tutarak, belirli sayıda belirlenmiş değişkenler üzerinden değerlendirmeler yapmanın günümüz iş dünyasının karmaşık, küresel, dijital ortamında yeterli gelmeyeceği ifade edilmektedir. Ayrıca benzersiz, yapısal olmayan, türbulans ortamındaki organizasyon kararlarında bir dizi bakış

açısının karar sürecine dahil edilmesi gerektiğinde de nicel araştırmanın yetersiz kalabileceği öne sürülmektedir. Bu araştırmaların pozitivist bir yaklaşımla olayları yüzeysel olarak açıkladığı, altta nelerin olup bittiği konusunda yeterince veri üretmediği ve verinin de bilgiye dönüştürülmesinde ve gerçekleri olduğu gibi açıklamada yeterince başarılı olmadığı öne sürülmüştür (Lanka vd., 2021). Bu durumda nitel araştırma metodolojisinin yaratıcı, esnek ve anlık yapısıyla etkili bir araç olabileceği ortaya konmuştur (Milliken, 2001). Ayrıca internet içeriğinin etkileşimli yönlerinin (özellikle sosyal ağlarda vurgulanan) nitel araştırmalar için kayda değer fırsatlar sunacağı belirtilmektedir (Guercini, 2014).

Akademik dünyada da bu araştırmanın etkililiğini ortaya koymak amacıyla prestijli dergilerde sadece işletme yönetimine yönelik özel sayılar çıkarılmaya başlanmıştır. Cassell vd., (2006) tarafından Management Science dergisinde “Yönetim araştırmalarında nitel yöntemler” başlıklı editöryel bir çalışma sunulmuştur. Bu çalışmada birçok küçük işletmenin fonksiyonlarının doğrusal bir yapıda olmadığı, beklenmedik olaylardan dolayı geçmişe dayalı olarak geleceğe yönelik tahminin zorlaştığı, farklı ülkelerde faaliyet gösteren işletmelerin olaylara farklı boyutlarda bakması gerektiği ve yönetim kararlarında çok yönlü ve çok disiplinli yaklaşımların daha etkili olabileceği öne sürülmüştür. Cassell ve Symon (2006) ise gerçekleştirdikleri editöryel çalışmada yönetim ve organizasyon çalışmalarında nitel metodların daha fazla dikkate alınması gerektiğini belirtmişlerdir.

Ayrıca yurt dışı yayınlar incelendiğinde organizasyon ve yönetim alanında sadece nitel çalışmaların yer aldığı dergilerin de yayınlanmaya başladığı görülmektedir. Bu yayınlarda işletme sorunlarının, olgularının ve vakalarının nitel araştırma yaklaşımıyla ele alınmasına yönelik çalışmalara yer verilmektedir. Türkiye’de de genel nitel araştırma dergilerinin yanısıra², işletme yönetimi özelinde yayınların gerçekleştirilmesiyle bu tekniğin hem akademik camıda hem de uygulamada kullanılabilirliğinin artması sağlanabilir.

² Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi 2013 yılından itibaren, Nitel Sosyal Bilimler Dergisi 2019 yılından beri ve Türk Nitel Araştırmalar Dergisi 2021 yılı itibarıyla nitel araştırma çalışmalarını yayımlanan dergiler olarak karşımıza çıkmaktadır.

3. Yöntem

Çalışma SLİ tekniğine dayalı keşifsel bir araştırmadır. SLİ dokümantasyon veri toplama tekniğini kullanarak seçilen çalışmaların sistematik bir süreç dahilinde incelenmesine olanak tanıyan ve belirli aşamaları içeren bir tekniktir (Tranfield vd., 2003, s. 14; Xiao ve Watson, 2019, s 103). Çalışmada bu aşamalar devam eden kısımda belirtildiği şekilde ele alınmıştır:

1. İnceleme Amaç ve Sorularının Belirlenmesi

SLİ'nin ilk aşamasında araştırmanın amacı belirtilmelidir. Araştırma amacının açık bir şekilde ortaya konması, tüm inceleme sürecine yön vereceğinden oldukça önemlidir. Bu çalışmada amaç Türkiye'de Türkçe olarak gerçekleştirilen nitel işletme makale çalışmaları için sistematik bir literatür incelemesi gerçekleştirmek ve elde edilen sonuç ve bulgular çerçevesinde çalışmaların genel yapısını ortaya koymak, niteliklerine ilişkin değerlendirmelerde bulunmak ve gelecek dönemlerde bu çalışmaların ne yöne doğru evrilebileceğine yönelik çıkarımlarda bulunmaktır. Bu amaç çerçevesinde Türkiye'de gerçekleştirilen nitel işletme makaleleri ile ilgili üç temel soruya ilişkin cevap aranmıştır.

- “Birinci soru, bu makalelerin işletme alanları bazında öne çıkan özellikleri nelerdir?”,
- “İkinci soru, bu makalelerde işletme alanları ile nitel araştırma bileşenlerinin arasında nasıl bir ilişki gözlemlenmektedir?”,
- “Üçüncü soru, makalelerin nitelikleri (kaliteleri) hakkında neler söylenebilir?”.

2. Arama Stratejisinin (Protokolünün) Belirlenmesi

Araştırma aracı olarak SLİ'nde yaygın olarak kullanılan protokol süreci kullanılmıştır. Protokol sürecinde arama terimlerini belirleme ve uygun veri tabanlarını seçme ve bu kapsamda dahil etme ile dışlama (hariç tutma) kriterlerine karar verilmesi gerekmektedir (Snyder, 2019, s. 337). Çalışmada anahtar kelimeler olarak “işletme ve nitel” kavramları kullanılmıştır. Bu kapsamda birinci kısımdaki arama terimleri nitel kavramı ile işletme alanları birlikte ele alınarak yönetim-nitel, İKY-nitel, muhasebe-nitel, pazarlama-nitel, finansman-nitel olarak belirlenmiştir. Ayrıca makale taramaları sırasında karşılaşılan ve üretim/lojistik /tedarik/hizmet üretimi/turizm gibi işletme yönetimi ile ilgili alanlara ilişkin makalelerden arama kriterlerine uygun olanlar da değerlendirmeye dahil edilmiş ve “Diğer” kategorisi altında gösterilmişlerdir. İkinci kısımdaki arama terimleri ise işletme ile nitel araştırma desenleri ilişkilendirilerek fenomoloji-işletme, vaka analizi-işletme- örnek olay-işletme şeklinde olmasına karar verilmiştir. Bu arama terimleri kullanılarak Google Akademi ve DergiPark veritabanında yer

alan ve 2015 - 2021 dönemleri arasında gerçekleştirilen nitel işletme makale çalışmaları seçilmiştir.

Bu kapsamda dahil edilme ve dışlama kriterleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

Dahil Edilen Çalışmalar

- Tam erişim sağlanan
- Arama terimleri ile uyumlu olanlar
- Google Akademi ve DergiPark veri tabanında yer alan makaleler

Dahil Edilmeyen Çalışmalar

- İçeriği uygun olmayanlar
- Tekrar eden çalışmalar
- Örneklem, veri toplama, desen, analiz ve yazılım açısından sayıca az olanlar
- Yurtdışı yayınlar
- Diğer veri tabanları
- Nitel olarak düşünülüp sayısal analiz yapan çalışmalar
- İşletme konularıyla ilişkilendirilemeyenler
- Yüksek lisans ve doktora tezleri
- Sempozyum ve kongre sunumları

Bu çerçevede 57 makale incelenmiş, incelenen makalelerden dahil edilme kriterlerini sağlayanlar değerlendirmeye dahil edilirken ve dahil edilmeme kriterlerinden en azından birini sağlayan makaleler değerlendirme dışında tutulmuştur. Örneğin finansman alanında çok az sayıda makale tespit edildiğinden, bu alana ilişkin gerçekleştirilen makaleler değerlendirmeye alınmamıştır. Böylece 42 tane makale dahil edilme kriterlerini sağladığından değerlendirmeye alınmıştır.

3. Aşama: Veri Çıkarma

Veri çıkarma, araştırmacıların dahil edilen çalışmaların bulguları ve karakteristikleri hakkındaki gerekli bilgileri elde ettikleri aşamadır (Karaçam, 2013, s. 28). İnsan hatasını ve önyargıyı azaltmak için sistematik incelemelerde çalışmalara ilişkin genel bilgilere (başlık, yazar, yayın detayları), çalışma özelliklerine ve özel bilgilere (detaylar ve yöntemler) yer veren bilgi formlarının hazırlanabileceği önerilmektedir. Bu çalışmada da makalelere ilişkin yayın bilgileri ve makale içerikleri için bu bilgi formları oluşturulmuştur. Bu formlar her bir işletme alanı için ayrı ayrı hazırlanıp sunulmuştur.

4. Veri Sentezleme

Veri sentezleme; bir konu veya araştırma sorusu üzerine farklı çalışmaların bulgularını özetlemek, bütünleştirmek ve mümkünse bir araya getirmek için birden fazla yöntemi içeren genel bir terim olup, elde edilen bulguların yorumlanmasını ifade etmektedir (Torraco, 2016, s. 19). Bu bulgular; incelenen çalışmaların yayınlanan yıllar, konu veya çalışma türü gibi tanımlayıcı bilgileri ve/veya bunlar arasındaki ilişkileri göstermektedir (Synder, 2019). Bu çalışmada veri sentezleme için makalelerin ortaya koyduğu sonuçlar, nitel içerik analizi (sözcük sıklığı çözümlemesini) kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu içerik analizinde Excel programından faydalanılmış ve işletme alanı ile Creswell J. W ve J. D (2018, s. 122) tarafından nitel araştırma bileşenleri olarak ifade edilen desen, örneklem, veri toplama, veri analizi ve yazılım açısından makaleler ilişkilendirilmiş ve bu ilişkilere ilişkin sıklık (frekans) değerleri elde edilmiştir. Bu şekilde her bir işletme alanı özelinde hangi nitel bileşenlerin öne çıktığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

5. Nitelik (Kalite) Değerlendirmesi

SLİ aracılığıyla mevcut çalışmaların geçerliği ve kalitesi de değerlendirilip, alandaki zayıflıklar, tutarsızlıklar ve çelişkiler ortaya konabilmektedir (Xiao ve Watson, 2019). İncelenen makalelerin nitelikleri, Creswell, J. W., ve Creswell, J. D (2018, s. 255) tarafından ortaya konan ve Tablo 1’de gösterilen kaliteli nitel araştırma sürecinin tasarımına ilişkin oluşturulan kontrol listesi çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Tablo 1

Kaliteli Nitel Araştırma Sürecinin Tasarımı için Kontrol Listesi

I. Araştırma Desenine İlişkin Soru

1. Araştırmada kullanılan belirli bir nitel desen türü belirtilmiş midir?

II. Araştırmacı Rolüne İlişkin Soru

2. Okuyucu, araştırmacının çalışmadaki rolü veya durumu (geçmişi, sosyal, kültürel deneyimleri, ortamla ve insanlarla kişisel bağlantıları, katılmaya ilişkin adımları ve hassas etik konular ve bunlara ilişkin yapılan yorumlar) hakkında bir bilgi vermiş midir?

III. Örnekleme Sürecine İlişkin Sorular

3. Ortamlar ve bireyler için amaçlı örnekleme stratejisi tanımlanmış mı?

4. Katılımcıların katılım gerekçelerine ilişkin geliştirilmiş bir stratejiden bahsediliyor mu?

IV. Veri Toplama Sürecine İlişkin Sorular

5. Veri toplama biçimlerinden söz ediliyor mu ve kullanımlarının gerekçesi veriliyor mu?

6. Veri toplama sırasında protokoller gibi bilgi kaydetme prosedürleriyle ilgili açıklama yapılmış mı?

V. Veri Analizine İlişkin Sorular

7. Veri analiz adımları tanımlanmış mı?

8. Araştırmacının verileri analiz için düzenlediğine dair kanıt var mı?

9. Verilerin temsil edilmesinde tablolar, grafikler ve şekillerden yararlanılmış mı?

10. Araştırmacı verileri kodlamış mı?

11. Kodlar bir açıklama oluşturmak ve/veya temaları belirlemek için geliştirilmiş mi?

12. Temalar, daha üst düzeyde bir analiz ve soyutlama için birbiriyle ilişkilendirilmiş mi?

VI. Bulguların Yorumlanmasına İlişkin Sorular

13. Araştırmacı çalışmanın sonucundan bahsetmiş mi (bir teori geliştirmesi, temaların karmaşık bir resmini sağlaması gibi)?

14. Bulguları doğrulamak için birden fazla stratejiden bahsedilmiş mi?

Kaynak: Creswell, J. W., ve Creswell, J. D, 2018, s. 255'ten uyarlanmıştır.

4. Bulgular

Çalışmadan elde edilen bulgular; işletme yönetimindeki fonksiyonel sınıflandırmalara dayalı olarak yönetim, İKY, pazarlama, muhasebe ve bunun yanısıra “Diğer” başlığı altında turizm, hastane işletmeciliği gibi işletme yönetiminin uzantıları olan alanlar bazında ortaya konmuştur. İşletme yönetiminin fonksiyonlarından finans alanına ilişkin kayda değer sayıda çalışmaya rastlanmadığından değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Bu alandaki incelemeler sonucunda finans alanında daha çok sayısal verilerin kullanıldığı, davranışsal finans gibi yatırımcıların görüş ve duygularını dikkate alınan konularda da anket türü gibi nicel araştırmalara dayalı değerlendirmelerden yararlanıldığı gözlemlenmiştir.

Bu kapsamda bulgular; incelenen makalelere ilişkin işletme alanları bazında genel bilgilerin verildiği birinci kısım, işletme alanları ile nitel araştırma bileşenlerinin (desen,

örneklem, veri toplama vb.) ilişkilendirildiği ikinci kısım ve çalışmaların niteliklerine yönelik genel değerlendirmelerin yapıldığı üçüncü kısım olarak üç farklı şekilde ortaya konmuştur.

4.1. Nitel İşletme Çalışmalarının İşletme Alanları Bazında Öne Çıkan Özellikleri

Bu kısımda, “Türkiye’de gerçekleştirilen nitel işletme çalışmalarının işletme alanları bazında öne çıkan özellikleri nelerdir?” şeklinde ifade edilen birinci soru cevaplandırılmaya çalışılmıştır³. Bunun için makaleler işletme alanları bazında ele alınmış ve bunlara ilişkin bilgiler SLİ’de kullanılan bilgi formları aracılığıyla sunulmuştur.

Oluşturulan formlardan birincisi yönetim alanında gerçekleştirilen makalelere yönelik olup, bunlara ilişkin bilgilere Tablo 2’de yer verilmiştir. Buna göre yönetim alanında nitel araştırmaların daha çok örgüt teorisi konularıyla ilişkili olarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Fenomenoloji en fazla tercih edilen desen olarak belirlenmiştir. Yazılıma ilişkin bilgi verilmeyen çalışmalarda analizlerin elle gerçekleştirildiği varsayılmıştır.

Tablo 2

Yönetim Alanında Gerçekleştirilen Çalışmalara Ait Bilgiler

Başlık	Yazar Bilgileri	Yıl	Kullanılan Desen	Örnekleme	Veri Toplama	Kullanılan Analiz	Kullanılan Yazılım
Vizyon çekirdeği, stratejik vizyon ve vizyoner liderlik: Mintzberg tipolojisiyle nitel bir alan araştırması	Acar, P. ve Acar, Z.	2019	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş	Gömülü kuram	NVivo
Örgütsel çatışma yönetiminin incelenmesine yönelik fenomenolojik bir araştırma	İlhan.	2020	Fenomenoloji	Belirtilmemiş	Görüşme	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş
Örgütsel dışlanmanın öncülleri ve sonuçları üzerine fenomenolojik bir inceleme	Tutar vd.	2021	Fenomenoloji	Ölçüt örnekleme	Görüşme	Betimsel / İçerik	Belirtilmemiş

Tablo 3 ise İKY alanında gerçekleştirilen makalelerden bir kesiti yansıtmaktadır. Tablodaki çalışmalar incelendiğinde öncelikle bize bu alanda nitel çalışmaların oldukça fazla olduğunu ve bunun geçen zaman içinde arttığını göstermektedir. Ayrıca gömülü kuramın hem araştırma deseni olarak hem de analiz olarak incelenen makalelerde yaygın olarak kullanıldığı

³ Formda yer alan bilgilerin orijinal çalışmada ifade edildiği şekilde tablolara aktarıldığını belirtmekte fayda vardır. Bu nedenle örneğin “içerik analizi” tekniği, ilgili çalışmada “içerik deseni” olarak ifade edildiğiyle ilgili tablolarda bu şekilde belirtilmiştir.

görülmektedir. Hemen tüm makalelerde görüşme tekniğiyle veri toplamanın tercih edildiği göze çarpmaktadır.

Tablo 3

İnsan Kaynakları Alanında Gerçekleştirilen Çalışmalara Ait Bilgiler

Başlık	Yazar Bilgileri	Yıl	Kullanılan Desen	Örnekleme	Veri Toplama	Kullanılan Analiz	Kullanılan Yazılım
ERP uygulamalarının çalışma yaşamı kalitesine etkisi: Nitel bir araştırma	Türk ve Yıldız	2015	Fenomenoloji	Ölçüt örnekleme	Yarı yapılandırılmış	Betimsel / Yorumsal	Belirtilmemiş
Bir dünya şirketinin Türkiye'deki çalışanlarına göre çeşitliliklerinin yönetimi: Gömülü Kuram analiziyle modelleme	Vatansever vd.	2015	Gömülü kuram	Belirtilmemiş	Yarı yapılandırılmış	Gömülü kuram	MaxQDA
Performans Değerlendirme yöntemleri üzerine nitel bir araştırma: Kocaeli ili örneği	Üzüm ve Uçkun.	2018	Nitel /Mülakat	Kolayda örnekleme	Yarı- yapılandırılmış	İçerik analizi	Belirtilmemiş
İşletmelerde uzaktan çalışanların yönetilmesi: Lojistik sektöründe nitel bir alan araştırması	Acar ve Acar	2019	Gömülü kuram	Belirtilmemiş	Derinlemesine	İçerik / Gömülü kuram	NVivo
Koronavirüsün çalışma alışkanlıkları üzerine etkileri: Muhasebe meslek mensuplarına yönelik bir araştırma	Tugay ve Dokur	2020	Durum çalışması	Maksimum Çeşitlilik	Yarı- yapılandırılmış görüşme	İçerik	MaxQDA
İşe alım uzmanlarının kendi mesleklerine ilişkin metaforik algılarının bir analizi	Bak vd.	2020	Fenomenoloji	Diğer	Görüşme	İçerik	Belirtilmemiş
İmalat sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'lerde insan kaynakları yönetimi uygulamalarının belirleyicileri: Eskişehir örneği	Tokgöz vd.	2020	Örnek olay	Maksimum çeşitlilik	Yarı yapılandırılmış	İçerik	Belirtilmemiş
Covid-19 pandemi sürecinde bankaların insan kaynakları stratejilerinin içerik analizi ile belirlenmesi	Gültekin.	2021	Nitel araştırma	Belirtilmemiş	Doküman	İçerik	SPSS
Esnek çalışma modelinde sosyal hızlanma beklentisi: Nitel Ampirik bir testin sunumu	Nerse.	2021	Gömülü kuram	Kolay ulaşılabilir	Derinlemesine	Gömülü kuram	MaxQDA
Stratejik insan kaynakları yönetimi üzerine profesyonel uygulamalar: Nitel bir araştırma	Yeşilkuş.	2021	Fenomenoloji	Ölçüt örnekleme	Derinlemesine	Betimsel / İçerik	NVivo

Covid-19'un kafe ve restoranlar üzerindeki etkilerinin incelenmesi: İğdir Örneği	Yıldız.	2021	Fenomenoloji	Maksimum çeşitlilik	Görüşme	İçerik	Belirtilmemiş
Yeni ekonomi ve bilgi toplumunda entelektüel sermayenin firma performansına etkileri ve bir uygulama	Ölmez ve Ertemel	2021	Gömülü kuram	Ölçüt örnekleme	Doküman	Gömülü kuram	Belirtilmemiş
İşletme yöneticilerinin endüstri 4.0 ve insan kaynakları yönetimi algılarının belirlenmesine yönelik bir araştırma	Yelkikalan vd.	2021	Gömülü teori	Amaçlı örnekleme	Yarı yapılandırılmış /görüşme	İçerik analizi	NVivo
İşyeri mutluluğunun öncülleri ve sonuçları üzerine nitel bir araştırma	Erer.	2021	Fenomenoloji	Maksimum Çeşitlilik	Yarı yapılandırılmış görüşme	İçerik analizi	Belirtilmemiş
Çalışma yaşamında X ve Y kuşağının motivasyonunu etkileyen faktörler üzerine nitel bir araştırma	Yıldız.	2021	Fenomenoloji	Maksimum Çeşitlilik	Görüşme	İçerik analizi	Belirtilmemiş

Tablo 4 ise pazarlama alanında gerçekleştirilen makale çalışmalarından bazılarını göstermektedir. Bu makalelerde tüketicileri anlamak, pazarlama alanındaki yeni yaklaşımlara tepkilerini belirlemek amacıyla nitel çalışmaların gerçekleştirildiği görülmektedir. Farklı araştırma desenlerinin, örneklem tekniklerinin ve analizlerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca görüşme veri toplama tekniğinin en çok tercih edilen teknik olduğu belirlenirken, bir makale dışında hiçbir çalışmada kullanılan yazılıma ilişkin bilgi verilmediği belirlenmiştir.

Tablo 4

Pazarlama Alanında Gerçekleştirilen Çalışmalara Ait Bilgiler

Başlık	Yazar Bilgileri	Yıl	Kullanılan Desen	Örnekleme	Veri Toplama	Kullanılan Analiz	Kullanılan Yazılım
Bir tüketici davranışı olarak bireysel bağış: Gönüllü hizmet sağlayanlar üzerinde bir odak grup çalışması	Tilta ve Torlak.	2015	Gömülü kuram	Belirtilmemiş	Odak grup-Yarı yapılandırılmış	Gömülü teori	Belirtilmemiş
Destinasyon markalaşmasında festival turizmin rolü: Alaçatı ot festivali üzerine bir araştırma	Çoban ve Süer	2018	Durum çalışması	Kolay ulaşılabilir / Kartopu	Yarı yapılandırılmış / Derinlemesine	Betimsel	Belirtilmemiş
Dijital pazarlama ekseninde influencer marketing uygulamaları	Mert.	2018	Belirtilmemiş	Tipik durum örnekleme	Derinlemesine görüşme	İçerik analizi	Belirtilmemiş

Müşteri affeder mi? (Zincir süpermarketlerde hizmet hataları ve telafileri üzerine nitel bir araştırma)	Özdemir ve Avcı.	2019	Nitel	Amaçlı örnekleme	Yarı-yapılandırılmış ve derinlemesine	Betimsel	Belirtilmemiş
İlişkisel pazarlama bilinirliğinin ve uygulamalarının belirlenmesi üzerine hizmet sektörlerinde nitel bir araştırma	Karaman.	2020	Olgubilim	Amaçlı örnekleme	Yarı-yapılandırılmış	Katılımcı teyidi	Belirtilmemiş
Destinasyon pazarlama araçlarından web sitelerinin değerlendirilmesine yönelik nitel bir araştırma: Akdeniz destinasyonlar örneği	Ünal ve Çelen.	2020	İçerik	Belirtilmemiş	Web siteleri	İçerik Analizi	SPSS
Türkiye'de Fijital (Phygital) pazarlama uygulamaları üzerine nitel bir araştırma: Bref'le hijyene yolculuk projesi	Şeker.	2021	Örnek olay	Belirtilmemiş	Derinlemesine görüşme / yarı yapılandırılmış	Betimsel analiz	Belirtilmemiş

Tablo 5 muhasebe alanında gerçekleştirilen nitel makalelerden bir kısmını göstermektedir. Özellikle muhasebe meslek mensuplarının görüşlerini belirlemek gerektiğinde bu tür çalışmalara başvurulduğu görülmektedir. Bu makalelerden 2020 ve 2021 yılında yapılan çalışmaların Covid-19 pandemisiyle ilişkilendirilerek gerçekleştirilmesi de dikkat çeken bir noktadır. Makalelerde durum çalışması desenin en fazla tercih edilen desen olduğu, diğer makalelerde olduğu gibi görüşmenin de en çok tercih edilen veri toplama tekniği olduğu belirlenmiştir. Bu alandaki makaleler yazılıma ilişkin en fazla bilgiyi veren alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 5

Muhasebe Alanında Gerçekleştirilen Çalışmalara Ait Bilgiler

Başlık	Yazar Bilgileri	Yıl	Kullanılan Desen	Örnekleme	Veri Toplama	Kullanılan Analiz	Kullanılan Yazılım
Konaklama işletmelerinde etkin bir iç kontrol sistemin tesisi bağlamında muhasebe sistem organizasyonu: Bir vaka analizi	Aktürk.	2015	Durum çalışması	Belirtilmemiş	Görüşme	Betimsel	Belirtilmemiş
Vergi bilinci ve vergi ahlakı: Muhasebe ve vergi uygulamaları lise ve ön lisans öğrencileri üzerinde nitel bir çalışma	Erge.	2016	Fenomenoloji	Belirtilmemiş	Yarı-yapılandırılmış	İçerik	Belirtilmemiş

Türkiye'de muhasebe meslek mensupları ile mükellefler arasında gerçekleşen etkileşimlerin vergi uyumu bağlamında incelenmesi	Bişgin, ve Ünlüer.	2019	Durum çalışması	Kartopu örnekleme	Yarı yapılandırılmış	Yorumsal	NVivo
Koronavirüs (KOVID-19) salgının muhasebe meslek mensuplarının çalışma alışkanlıkları üzerine etkileri: Bir araştırma	Tugay ve Dokur.	2020	Durum çalışması	Maksimum çeşitlilik	Yarı yapılandırılmış	İçerik	MaxQDA
Muhasebe meslek mensuplarının haksız rekabet algıları üzerine Karaman ilinde bir araştırma	Erdemir ve Kazak.	2021	Durum çalışması	Kolay ulaşılabilir	Yarı yapılandırılmış	Yorumsal	NVivo
Adli muhasebe perspektifinden bankacılık hileleri: Banka muhasebe hilelerinde hilekâr profili ve hilenin nitelikleri	Küçük.	2021	Durum çalışması	Belirtilmemiş	Doküman	İçerik	MaxQDA
Covid 19'un kafe ve restoranlar üzerindeki etkilerinin incelenmesi: Iğdır örneği	Gürçam ve Güneş.	2021	Fenomenoloji	Belirtilmemiş	Yarı yapılandırılmış	Betimsel	MaxQDA

Tablo 6 “Diğer” alanlarda gerçekleştirilen nitel makalelerden bazılarını göstermektedir. Bu alanlar turizm işletmeciliğinden, hastane yönetimi, tedarik yönetimi gibi işletme yönetimi ile ilişkilendirilebilen geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu yelpazede gerçekleştirilen nitel çalışma sayısındaki artış da bu alanlardaki gelişmeleri yansıtmaya açısından önemlidir. Bu çalışmalar incelendiğinde farklı araştırma desenlerinin ve analizlerin kullanıldığı, örnekleme ilişkin net bilgilerin verilmediği ve en fazla MaxQDA yazılımının tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 6

Diğer İşletme Alanlarında Gerçekleştirilen Çalışmalara Ait Bilgiler

Başlık	Yazar Bilgileri	Yıl	Kullanılan Desen	Örnekleme	Veri Toplama	Kullanılan Analiz	Kullanılan Yazılım
İşletme bölümü yüksek lisans öğrencilerinin yöneylem araştırması lisans dersine bakışı: Nitel bir araştırma	Sert.	2019	Nitel	Amaçsal	Yarı-yapılandırılmış	İçerik analizi	Excel
Teolojik ve deontolojik kuram bağlamında işletmelerin etik çalışmalarının analizi	Esen.	2020	Gömülü kuram	Belirtilmemiş	Doküman	Betimsel / İçerik	MaxQDA

İşveren markası açısından kariyer gelişimi ve iş-yaşam dengesi: Nitel bir çalışma	Öksüz.	2020	Gömülü teori	Belirtilmemiş	Odak grup görüşmesi ve derinlemesine görüşme- yarı yapılandırılmış	Gömülü teori analizi	Belirtilmemiş
Sanayi işletmelerinin tedarik zinciri fonksiyonlarının dijital dönüşümü	Çallı ve Özer C.	2021	Fenomenoloji	Belirtilmemiş	Yarı yapılandırılmış	İçerik	MaxQDA
Havayolu operasyon yönetiminde stratejilerin entegrasyonu ile ilgili balanced score card uygulaması	Akbaba.	2021	Fenomenoloji	Belirtilmemiş	Görüşme	Betimsel / Yorumsal	Belirtilmemiş
Dijital işletmeler ve kullanıcı deneyimi: Nitel Bir araştırma	Özmen vd.	2021	Nitel	Maksimum Çeşitlilik	Yapılandırılmamış/web sayfaları	İçerik /tutarlılık	MaxQDA
COVID-19 salgınının turistik restoranlara etkisi üzerine nitel bir çalışma	Etyemez ve Kemer, E.	2021	Olgubilim	Maksimum Çeşitlilik	Yarı-yapılandırılmış (ön analiz soru formu)	İçerik (kodlama) ve betimsel analiz	Belirtilmemiş
Kozmetik zincir mağazalarda etnografik kullanıcı deneyimleri: Heyecan veren, aranan bulunan ve rastgele uğranılan	Akın.	2021	Etnografya	Belirtilmemiş	Yarı yapılandırılmış	Etnografik mülakat protokolü	Belirtilmemiş

4.2. İşletme Alanları Bazında Nitel Araştırma Bileşenlerinin Değerlendirilmesi

Bu kısımda veri sentezleme (gruplandırma) yoluyla ““Türkiye’de gerçekleştirilen nitel işletme makalelerinde, işletme alanları ile nitel araştırma bileşenleri arasında nasıl bir ilişki gözlemlenmektedir?” şeklindeki ikinci sorunun cevaplandırılması amaçlanmıştır.

İlk olarak araştırma desenleri incelenmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 7’de gösterilmiştir. Tablo 7’deki sonuçlar ilk sırada fenomenoloji deseninin, ikinci sırada da vaka analizinin en fazla başvurulan araştırma deseni olduğunu göstermiştir. Muhasebe alanı da vaka analizinin en fazla kullanıldığı işletme alanı olarak belirlenmiştir. Bu çalışmaların içeriği incelendiğinde genellikle muhasebe mensupları gibi belirli bir kesime veya bankacılık gibi özel bir sektöre odaklanıldığı ve bunların karşılaştığı sorun veya problemlerin bir vaka olarak incelendiği görülmektedir. İKY alanında görülen gömülü kuram çalışmaları ise insanlarla ilgili çalışmaları teori boyutuna taşımayı hedefleyen araştırmalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 7*İşletme Alanları Bazında Kullanılan Araştırma Desenlerinin Sıklık Değerleri*

İşletme alanı / Desen	Olgubilim / Fenomenoloji	Durum çalışması	Gömülü (dayanaklı) kuram	Etnografya / Kültür araştırması	Diğer	TOPLAM
Yönetim	3	-	-	-	İçerik:1	4
İKY	6	2	5	-	Nitel:2	15
Pazarlama	1	2	1	-	Belirtilmemiş:3 İçerik:1	8
Muhasebe	2	5	-	-	-	7
Diğer	3	-	2	1	Nitel:2	8
TOPLAM	15	9	8	1	9	42

Tablo 8 ise işletme alanları bazında nitel çalışmalarda kullanılan örnekleme tekniklerine ilişkin sonuçları göstermektedir. Bu tabloda dikkati çeken ilk sonuç örnekleme tekniğini belirtmeyen çalışmalardaki sayının çok fazla oluşudur. Çalışmalar incelendiğinde örneklemin nasıl elde edildiğine, kimleri veya neyi kapsadığı belirtilmesine rağmen bu sürecin bir teknik olarak ifade edilmediği görülmektedir. Bazı çalışmalarda ise sadece amaçlı örnekleme ifadesi kullanılmış, ancak hangi tekniğin kullanıldığının açıklanmadığı belirlenmiştir. Tablo 8’de dikkati çeken diğer nokta ise maksimum çeşitlilik tekniğinin en fazla kullanılan örnekleme tekniği olduğudur.

Tablo 8*İşletme Alanları Bazında Kullanılan Örnekleme Tekniklerinin Sıklık Değerleri*

İşletme alanı / Örnekleme	Kolay ulaşılabilir	Maksimum çeşitlilik	Ölçüt	Amaçlı	Diğer	Belirtilmemiş	TOPLAM
Yönetim	1	-	1	-	-	2	4
İKY	2	5	3	1	1	3	15
Pazarlama	-	-	-	1	Tipik durum: 1 Kartopu ve kolayda örn.:1	5	8
Muhasebe	1	1	-	-	Kartopu:1	4	7
Diğer		2	-	1		5	8
TOPLAM	3	8	4	3	4	20	42

Tablo 9 veri toplama tekniklerine ilişkin değerleri vermektedir. Bu tabloda da dikkati çeken ilk nokta yarı-yapılandırılmış tekniğinin en fazla başvurulan veri toplama tekniği olduğudur. Aslında görüþme tekniklerinin soru formuna ve katılımcı sayısına göre iki kategoriye ayrıldığı düşünöldüğünde; soru formlarına yönelik ayırma dikkat edilirken, katılımcı sayısına dayalı ayırımın biraz daha gözardı edildiği ve odak görüşmenin daha az tercih edildiği görölmektedir. Ayrıca doküman kaynaklarından birini oluşturan web sayfalarının da çalışmalarda kullanılması dikkate değer diğer bir noktadır.

Tablo 9

İþletme Alanları Bazında Kullanılan Veri Toplama Tekniklerinin Sıklık Değerleri

İþletme alanı / Veri toplama	Yarı-yapılandırılmış	Görüşme	Doküman	Belirtilmemiş	TOPLAM
Yönetim	-	3	-	1	4
İKY	7	3	2	-	15
Pazarlama	2		Web sitesi: 1	2	8
Muhasebe	5	1	1	-	7
Diğer	4	1	1	-	8
			Yapılandırılmamış ve web sayfası:1		
TOPLAM	18	15	6	3	42

Tablo 10 çalışmalarda kullanılan analiz tekniklerine ilişkin sonuçları göstermektedir. Bu tekniklerden en fazla kullanılan analiz içerik analizi olarak belirlenmiştir. İçerik analizi çalışma sonuçlarını kategori-kod-tema sürecinde verileri inceleyerek sistematik bir sürece dayalı olduğundan çalışmalarda tercih edilmektedir. Gömülü kuram analizinin İKY’de daha fazla kullanıldığı görölmektedir.

Tablo 10

İþletme Alanları Bazında Kullanılan Analiz Tekniklerinin Sıklık Değerleri

İþletme alanı /Analiz	Gömülü kuram	İçerik	Betimsel	Betimsel ve içerik	Diğer	Belirtilmemiş	TOPLAM
Yönetim	1	2	-	-	-	1	4
					Betimsel ve yorumsal:1		
İKY	3	9	-	1	İçerik ve Gömülü kuram:1	-	15
Pazarlama	1	2	2	-	-	3	8

Muhasebe	-	3	2	-	Yorumsal:2 Betimsel ve yorumsal:1 Etnografik mülakat 1	-	7
Diğer	1	3		2		-	8
TOPLAM	6	19	4	3	6	4	42

Tablo 11 nitel işletme çalışmalarının kullanılan bilgisayar yazılımlarına ilişkin bilgileri vermektedir. Buna göre MaxQDA yazılımının en fazla tercih edilen program olduğu görülmektedir. SPSS yazılımını kullanan makaleler incelendiğinde de programın daha çok katılımcının demografik özelliklerini belirlemek amacıyla kullandıkları anlaşılmaktadır. Excel programını kullanan bir tane makaleye rastlanılmıştır. Alan bazında incelendiğinde pazarlama alanında gerçekleştirilen makalelerde yazılıma ilişkin herhangi bir açıklamanın yapılmamış olması dikkat çekicidir.

Tablo 11

İşletme Alanları Bazında Kullanılan Yazılımların Sıklık Değerleri

İşletme alanı / Yazılım	NVivo	MaxQDA	Diğer	Belirtilmemiş	TOPLAM
Yönetim	1	-	-	3	4
İKY	3	3	SPSS:1	8	15
Pazarlama	-	-	SPSS:1	7	8
Muhasebe	2	3		2	7
Diğer	-	3	Excel:1	4	8
TOPLAM	6	9	3	24	42

4.3. Çalışmaların Niteliklerine İlişkin Değerlendirmeler

Bu kısımda araştırma sorularından üçüncüsü olan ““Türkiye’de gerçekleştirilen nitel işletme makalelerinin nitelikleri hakkında neler söylenebilir?” sorusu cevaplanmaya çalışılmıştır.

Bu değerlendirme Tablo 1’de yer alan kalite kontrol listesindeki süreç çerçevesinde yapılmıştır. Elde edilen bulguların daha kolay yorumlanması amacıyla da makaleler araştırma sürecindeki akışa göre gruplandırılmıştır. Birinci grupta yer alan desen belirleme kriteri açısından makaleler incelendiğinde, bazılarının araştırma deseninden hiç bahsetmediği görülmüştür (Acar ve Acar, 2019; Gürbüz ve Çetinkaya, 2018; Mert, 2018; Özdemir ve Avcı, 2020). Bazı makalelerde ise araştırma deseni olarak sadece nitel araştırma kavramının

kullanıldığı, ancak spesifik desenin belirtilmediği tespit edilmiştir (Gültekin, 2021; Sert, 2019; Özmen vd., 2021; Üzüm ve Uçkur, 2018). İkinci kriter olan araştırmacı rolünü belirten tek makale ise Özmen vd., (2021) tarafından yapılan makale olduğu belirlenmiştir. Makaleler üçüncü kriter açısından değerlendirildiğinde örneklem şekline ilişkin bilgiye çok azında yer verildiği görülmüştür. Yazarlar örnekleme ilişkin bilgiyi katılımcıları tanıtmaya ve özelliklerini açıklama şeklinde ele almışlardır. Diğer bir deyişle, kriter örnekleme doğrudan açıklanmamış olmakla birlikte, dolaylı olarak kriter örnekleme yönteminin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Dördüncü kriter olan veri toplama açısından genelde teknik doğrudan belirtilmese de detaylı açıklamaların yapıldığı ve gerekçelendirildiği belirlenmiştir. Araştırma protokolü olarak sadece Akın (2021) tarafından gerçekleştirilen etnografik makalede etnografik mülakat protokolünün kullanıldığı tespit edilmiştir. Makaleler beşinci kriter olan veri analizi açısından incelendiğinde çok azında güven vericilik konusunun ele alındığı belirlenmiştir (İlhan, 2020; Özmen vd., 2021; Tilt, 2015; Tugay ve Dokur, 2020; Yıldız, 2021). Pilot çalışma yapan çalışmaların sayısı da oldukça sınırlı kalmıştır. İncelenen makalelerde görülen bir problem de yöntem, desen, veri toplama tekniği ve analiz kısmındaki açıklamalarda tutarsızlıkların olmasıdır. Birçok çalışmada veri toplama yönteminin veya kullanılan analizin araştırma deseni olarak belirtildiği tespit edilmiştir. Bulguların yorumlanması kısmını belirten yedinci kritere ilişkin olarak çok sayıda makalenin yeterince çeşitleme sağlayamadığı anlaşılmıştır. Etik çerçeve ile ilgili açıklamaya sadece Özmen vd., (2021) tarafından gerçekleştirilen makalede yer verildiği belirlenmiştir.

Dolayısıyla elde edilen bulgular birarada değerlendirildiğinde, Tablo 1’de yer alan kaliteli nitel araştırma sürecinin tasarımı için oluşturulan kontrol listesinde yer alan birçok kriterin karşılanmadığı görülmektedir. Burada dikkati çeken bir nokta geliştirilen araştırma sürecine ve kullanılan tekniklere ilişkin net açıklamaların yapılmamış olmaması ve/veya yanlış şekilde ifade edilmesidir. Ayrıca incelenen makalelerde yöntem, desen, veri toplama tekniği ve analiz kısmındaki açıklamalarda tutarsızlıklar olduğu göze çarpmaktadır.

5. Sonuç ve Genel Değerlendirme

Bu çalışmada 2015-2021 dönemleri arasında Türkçe literatürde yer alan nitel işletme makalelerine ilişkin genel durumu ortaya konması amacıyla sistematik bir literatür incelemesi gerçekleştirilmiştir. Bu incelemede, diğer çalışmalardan farklı olarak konu belirli bir alan veya desen ile sınırlandırılmamış ve belirlenen araştırma terimleri çerçevesinde bu dönem içinde Google akademi ve DergiPark’da yer alan nitel işletme makaleleri değerlendirme kapsamına alınmıştır.

Bu değerlendirme kapsamında ilk olarak nitel işletme bazında makalelerde görülen özellikler ortaya konmuştur. Buna göre yönetim alanında örgüt teorisi konularının ağırlıklı olarak ele alındığı görülmüştür. Fenomenoloji en fazla tercih edilen desen olarak belirlenirken, yazılıma ilişkin bilgi veren makale sayısının azlığı dikkat çekicidir. İKY alanında nitel makalelerin oldukça fazla kullanıldığı ve bunun geçen zaman içinde arttığı gözlemlenmiştir. Ayrıca gömülü kuramın hem araştırma deseni olarak hem de analiz olarak İKY makalelerinde yaygın olarak kullanıldığı göze çarpmaktadır. Pazarlama alanı için farklı araştırma desenlerinin, örneklem tekniklerinin ve analizlerin kullanıldığı belirlenmiştir. Muhasebe alanının özellikle muhasebe meslek mensuplarının görüşlerini belirlemek amacıyla bu tekniği etkin olarak kullandığı göze çarpmaktadır. Çalışmalarda durum çalışması desenin yoğun olarak kullanıldığı görülmüştür. Finans alanında kayda değer bir sayıda çalışmaya ulaşılamaması dikkati çeken bir nokta olmuştur. Turizm, hastane işletmeciliği, tedarik yönetimi gibi işletme yönetiminin uzantıları olan alanlar incelendiğinde farklı araştırma desenlerinin ve analizlerin kullanıldığı, örnekleme ilişkin net bilgilerin verilmediği ve en fazla MaxQDA yazılımının tercih edildiği belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar literatürde ortaya konan sonuçlarla uyumlu bulunmuştur. Örneğin fenomenolojinin en fazla tercih edilen araştırma deseni (Yıldırım ve Şimşek, 2021); yarı-yapılandırılmış görüşmenin en çok kullanılan veri toplama tekniği (Coşkun, 2022, s.165) ve içerik analizinin en fazla kullanılan analiz türü olduğu tespit edilmiştir (Tiltay ve Akpınar, 2021). Aslında nitel çalışmaların insanları yakından tanımayı amaçlayan bir yöntem olduğu düşünüldüğünde fenomenoloji desenin ve görüşme tekniği ile veri toplamanın beklentilerle uyumlu bir sonuç olduğu söylenebilir. Ayrıca yayınlanan makale sayısında gözlemlenen artış Coşkun (2019) ile Yıldırım ve Şimşek (2021) tarafından da ifade edilmiştir. Elde edilen sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde ise makalelere ilişkin farklı çıkarımlar elde edilmiştir. Özellikle pandemi sürecinde nitel araştırmaların işletme yöneticilerinin sorunlarını anlamak ve gelişen durumlar hakkında görüşlerini tespit edebilmek ve teknoloji ile ilişkili uzaktan çalışma gibi yeni olguların kabullenebilirliğini belirlemek için kullanılabilir bir yöntem olabildiği ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, Keegan (2009) ve Myers (2013)'in grupların farklı değerlendirme, tepkilere ve algılara sahip olduğunu ve bunların derinlemesine anlaşılmasının ve her biri bazında farklı çözümler sağlanmasının ancak nitel araştırma gibi bir yöntemle mümkün olabileceği görüşünü doğrular niteliktedir. Ayrıca bu durum Milliken (2001)'in benzersiz, yapısal olmayan ve kriz (türbülan) dönemlerinde çalışanların, müşterilerin ve tüm ilgili paydaşların davranışlarının önceden sahip olunan bilgilerle çok öngörülemez olduğu ve nitel araştırmaların bu gibi durumlarda uygun bir araştırma tekniği olacağı görüşünü destekler nitelikte bir sonuçtur.

Çalışmanın ikinci kısmında nitel araştırma bileşenleri işletme alanları ile ilişkilendirilmiştir. Buna göre araştırma desenleri açısından makaleler incelendiğinde yönetim, İKY ve diğer alanlarda fenomenoloji / olgubilim tercih edilirken, muhasebe ve pazarlama alanında durum çalışmasının daha çok tercih edildiği göze çarpmaktadır. Örneklem tekniği olarak İKY alanı başta olmak üzere maksimum çeşitliliğin tercih edildiği, ancak muhasebe, pazarlama ve diğer alanlardaki makalelerde bu konuyla ilgili açıklama yapan makalelerin sınırlı kaldığı belirlenmiştir. Veri toplama tekniği ile ilgili bilgiler incelendiğinde yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinin yönetim alanı dışında tercih edildiği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra olarak web tabanlı dokümanların da kullanıldığı görülmüştür. Analiz teknikleri ile ilgili açıklamalar bakıldığında İKY ve muhasebe makalelerinin birçoğunda analiz teknikleri açıkça belirtilmişken, pazarlama alanında az sayıda makalede buna ilişkin bilgi verildiği göze çarpmaktadır. Kullanılan yazımlara ilişkin sonuçlar değerlendirildiğinde, muhasebe hariç olmak üzere diğer işletme alanlarında yazılıma ilişkin net açıklamaların yapılmadığı görülmüştür.

Çalışmanın üçüncü kısmında makalelerin niteliklerine ilişkin değerlendirmelere de yer verilmiştir. Bu makaleler Tablo 1’de yer alan kriterler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Çalışmalara ilişkin genel değerlendirme yapıldığında birçok çalışmanın araştırma sürecini açıklamada ve kullanılan tekniklere ilişkin bilgi vermede yeterince başarılı olmadıkları görülmüştür. Örneğin yarı-yapılandırılmış görüşme sonucunda elde edilen açıklamalar için betimsel analizin kullanıldığı, ancak bunun açık şekilde ifade edilmediği belirlenmiştir. Ayrıca, bazı çalışmalarda araştırma yönteminin sadece nitel araştırma yöntemi olarak belirtilmiş olması, ancak spesifik desenin belirtilmemesi dikkat çekici bir noktadır. Benzer şekilde birçok makalede analizlerin bir yazılımla gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine dair bir açıklama görülmemiştir. Yazarların örnekleme ilişkin bilgiyi katılımcıları tanıtmaya ve özelliklerini açıklama şeklinde ele aldıkları, doğrudan kriter örnekleme olarak ifade etmedikleri tespit edilmiştir. Veri çeşidi ve veri çözümlemesi konularına ilişkin açıklamaların çok sınırlı kaldığı, çalışmaların incelenen olguya ilişkin örüntülerin ortaya konmasında ve işleyişinin açıklanmasında yetersiz kaldıkları görülmüştür. Ayrıca inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik gibi çalışmanın güvenilirlik ve geçerliğini sağlayacak açıklamalara çok az makalede yer verildiği gözlemlenmiştir. Bu makalelerde sonuçların inandırıcılığı yapılan literatür incelemesi ile ilişkilendirilerek ortaya konmuştur. Çalışma sonuçlarının inandırıcılığının (iç geçerlik karşılığı); araştırmacıların birden fazla olmasına ve elde edilen sonuçların karşılaştırılarak ortak noktalar bulunmasına ve ayrıca elde edilen sonuçların katılımcılarla veya bu konuda uzman olan kişilerle paylaşımına dayandırıldığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak, değerlendirmelerden elde edilen bulgular literatürde bu konuyla ilgili gerçekleştirilen diğer çalışmaların değerlendirmelerine benzer sonuçlar ortaya koymuştur. Yıldırım ve Şimşek (2021) Türkiye’de araştırmacıların nitel araştırma konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle derinlemesine ve ayrıntılı inceleme olanağı sunan nitel araştırma yöntem ve süreçlerinin sağladığı esnekliğin yanlış değerlendirildiğini ve birtakım hataların yapıldığını ifade etmişlerdir. Bu hataların nlenmesine yönelik olarak hataları; araştırma problemi ve deseni, örneklem, veri toplama ve analizi, sonuçların yorumlanması ve çıkarımlarda bulunulması, geçerlik ve güvenirlik gibi ayrı başlıklar altında toplamışlar ve geçerlik ve güvenirlik konularının nicel araştırma tekniğinden farklı olarak ele alınması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Ayrıca yazarlar bu hataları minimize edilebilecek bazı önerilerde bulunmuşlardır. Coşkun nitel araştırmaların niteliklerine ilişkin değerlendirmeler yapmak amacıyla iki farklı çalışma gerçekleştirmiştir. Birinci alışma 2019 yılında 2014-2018 döneminde ve ikinci çalışma 2022 yılında 2015-2021 döneminde gerçekleştirilen nitel çalışmaları incelenmesine yöneliktir. Bu incelemeler sonucunda yazar Türkçe nitel çalışmalarında yerleşik bir “nitel” terminolojisinin olmadığını, Türk araştırmacılar tarafından araştırmayı “nitel” yapma özelliğinin anlaşılmadığını ve bu çalışmalarda temel nitelik sorunlarının olduğunu ortaya koymuştur. Tiltay ve Akpınar (2021) ise pazarlama alanı özeline belirledikleri beş pazarlama dergisinde yer alan nitel araştırma makalelerini incelemişlerdir. Yazarlar gözlemledikleri hataları anlatım yetersizliği, teoriye yeterince katkı yapılamaması, verinin gösterimi ve yorumlanması arasındaki dengenin sağlanamaması, değerlendirme standartlarının olmaması olarak ortaya koymuşlardır. Çalışmada yazarlar ayrıca sonuç ve tartışma bölümünde pazarlama bilimindeki temel sorunların önemi yerine metodoloji ve veriye dayalı analizlere çok fazla odaklanıldığını ve nitel çalışmaların nicel çalışma şeklinde ele alınmaya çalışıldığını belirtmişlerdir. Ancak pazarlama biliminin merkezinde insanı anlamanın ve insanla etkileşim içinde olmanın önemli olduğu belirtilerek, nitel araştırmaların bu kapsamda ele alınması gereğine vurgu yapmışlardır. Bu sorunların zm için de makale incelemelerinin daha titizlikle yapılması, nitel araştırma kontrol listelerinin takibi gibi olası üzüm nerileri de sunmuşlardır. Yazarlar tarafından pazarlama alanı için belirttikleri sorunların aslında diğer işletme alanları için de geçerli olduğu grlmektedir.

Sonuç olarak birbirini destekleyici bu bulgular ve çıkarımlar nitel işletme çalışmaları da dahil olmak üzere, Türkiye’de nitel araştırma çalışmalarında eksikliklerin, yanlış anlamlandırmaların ve hataların olduğunu ortaya koymaktadır. Gerçekleştirilecek nitel çalışmalarda Tablo 1’de yer alan kriterlerin gözönünde bulundurulması ve bu çerçevede kaliteli nitel çalışmaların gerçekleştirilmesi bu yönde atılacak ilk adım olabilir. Ayrıca nitel makale

araştırmalarına yönelik dergilerin sayısının artırılması ve yurtdışında olduğu gibi nitel yönetim çalışmaları gibi daha spesifik alanlarda dergilerin basılması, bu araştırma tekniğinin sahip olduğu bilimsel ve uygulamaya yönelik potansiyel gücünün ortaya çıkmasına destek olacaktır.

Bu çalışmanın uzantısı olarak yurtdışı çalışmalar değerlendirmelere dahil edilerek kapsam genişletilebilir ve Türkiye'deki nitel işletme araştırmaları ile ilişkilendirilmeleri ve karşılaştırmaları mümkün olabilir. Bu şekilde gerçekleştirilen nitel araştırmalara yönelik değerlendirmeler, bu alanın daha iyi anlaşılmasını ve algılanması sağlayabilir. Bununla birlikte nitel çalışmalar devam ettiği sürece bu tür sorunlarla karşılaşılacağı, ancak yapılan her bir kaliteli çalışmanın da bu sorunların ortadan kaldırılmasına katkı sağlayacağı unutulmamalıdır.

Kaynakça

- Callahan, J. L. (2014). Writing Literature Reviews: A Reprise and Update. *Human Resource Development Review*, 13(3), 271–275. <https://doi.org/10.1177/1534484314536705>
- Cassell, C. Symon, G., Buehring, A. & Johnson, P. (2006). The role of status of qualitative methods in management research: an empirical account. *Management Decision*. 44(2). 290-303. DOI 10.1108/00251740610650256
- Cassell, C. & Symon, G. (2006). Editorial: Taking qualitative methods in organization and management seriously. *Qualitative Research in Organizations and Management: An International Journal*. 1(1). DOI 10.1108/17465640610666606.
- Cooper, R. D. & Schindler, P.S. (2014). *Business research methods*, The McGraw-Hill.
- Coşkun, R. (2022). Nitel araştırmalarda sorunlar: Seçilmiş makalelerin eleştirel bir incelemesi ve bazı öneriler. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 165-189.
- Coşkun, R. (2019, Nisan). *Türkçe nitel araştırmalarda nitelik sorunu: Nitel araştırmalar ne kadar bilimsel?*. 6. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi: Multicongress, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Creswell, J. W. & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*, SAGE Publishing Inc. 5. Baskı.
- Emir, S., Kıymık, H. & Apalı, A. (2020). Muhasebe alanında yürütülen çalışmaların nitel içerik analizi tekniğiyle değerlendirilmesi (2015-2019). *Mali Çözüm*, 30 (162). 95-126.
- Greener, S. (2008). *Business research methods*. SAGE Yayınları. International publication.
- Guercini, S. (2014). *Editorial: New Qualitative research methodologies in management*. *Management Decision*. 52(4). 662-674. DOI 10.1108/MD-11-2013-0592.
- Gummesson, E. (2006). Qualitative research in management: addressing complexity, context and persona. *Management Decision*. 44(2). 167-179. DOI 10.1108/00251740610650175

- Karaçam, Z. (2013). Sistematik derleme metodolojisi: Sistematik derleme hazırlamak için bir rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 26-33. <http://www.deuhedergi.org>
- Keegan, S. (2009). *Qualitative research: Good decision making through understanding people, cultures and markets*. Kogan Page Publishers.
- Keskin, H., Aksoy, Z. & Fidan, S. Ş. (2021). Yönetim ve organizasyon araştırmalarında yorumlayıcı fenomenolojik analiz yönteminin kullanılması: Sistematik bir inceleme. *Business & Management Studies: An International Journal*, 9(4), 1437-1451.
- Lanka, E., Lanka, S., Rostron, A. & Singh, P. (2021). Why we need qualitative research in management studies. *Revista de Administração Contemporânea*, 25(2), e200297. <https://doi.org/10.1590/1982-7849rac2021200297>
- Milliken, J. (2001). Qualitative research and marketing management. *Management Decision*, 39(1), 71-77
- Myers, D. M. (2013). *Qualitative research in business and management*, SAGE.
- Pati, D. & Lorusso, L. N. (2017). How to write a systematic review of the literature. *HERD: Health Environments Research & Design Journal*, 11(1), 15-3. <https://doi.org/10.1177/1937586717747384>
- Snyder, H. (2019). Literature review a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 104, 333-339. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>
- Şener, E. (2019). Gömülü teori yaklaşımının yönetim araştırmalarında kullanımı. *Nitel Sosyal Bilimler*, 1(1), 22-47.
- Tiltay, M.A. & Akpınar, A. (2021). Ulusal Pazarlama Yazınında Yer Alan Nitel Makalelerin İncelenmesi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 994-1015.
- Torraco, R. (2016). Writing integrative literature reviews: Using the past and present to explore the future. *Human Resource Development Review*, 15(4), 1-25. <https://doi.org/10.1177/1534484316671606>
- Tranfield, D., Denyer, D. & Smart, P. (2003). Towards a methodology for developing evidence-informed management knowledge by means of systematic review. *British Journal of Management*, 14(3), 207-222. doi: 10.1111/1467-8551.00375
- Urfa, A M. & Arslantaş, C. C. (2022). Uluslararası girişimsel yönelim üzerine eleştirel bir literatür incelemesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 181-208.
- Xiao, Y. & Watson, M. (2019). Guidance on conducting a systematic literature review. *Journal of planning education and research*, 39(1), 93-112.
- Yıldırım, A. ve Şimsek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, Z. ve Şahin, Z. (2018). Muhasebe-kültür ilişkisi ile ilgili çalışmaların içerik analizi yöntemi ile incelenmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20 (Özel Sayı), ös107-ös128

EXTENDED SUMMARY

Purpose

Since businesses are organizations made up of people, it is seen that qualitative research studies are gaining more and more importance in today's business world in order to think about organizations together with people and to examine these concepts in depth instead of digitizing their behaviors, motivations and happiness. In addition, it is now accepted by many top managers that qualitative research techniques are an effective research approach to tell the researcher how (process) and why (meaning) events occur and to analyze the environment of the business such as product, customer and competitors. With this increase in qualitative research studies, it is observed that systematic literature review studies on this field are carried out in the national and international literature. It is seen that the literature reviews carried out in Turkey has been generally conducted through a certain business functions or a specific type of qualitative research designs. In this study, a systematic literature study was made for qualitative articles in all business functions with all qualitative research designs. Thus, it is aimed to reveal a general and holistic structure regarding the qualitative business studies in Turkish literature.

Design and Methodology

The study is an exploratory study based on the systematic literature review (SLR) technique. This technique includes the following stages:

1. Determining the Purpose and Questions of the Investigation

The aim of this study is to conduct a SLR for qualitative business articles published in Turkish literature. Within this framework of the stated purpose, the following three basic questions are asked to answer:

- “What are the prominent features on the basis of business fields in the qualitative business articles conducted in Turkey?”,
- “What are the relationship between the qualitative research components and business fields in qualitative business articles conducted in Turkey?”,
- “What can be said about the qualities of the qualitative business articles conducted in Turkey?”.

2. Determination of Search Strategy (Protocol)

The search strategy was based upon "business and qualitative" concepts as keywords and the search terms such as management-qualitative, accounting-qualitative or business-qualitative research design such as case study. Using these search terms, qualitative business article studies contained in the Google Academy and DergiPark database and carried out between 2015-2021 were searched. In this context, 57 articles were found initially and 42 articles that met the inclusion criteria were selected to evaluate eventually.

3. Data Extraction

In this study, the publication information and content of the articles were examined on the basis of business fields for data extraction and presented through the knowledge forms used in the SLR.

4. Data Synthesis

Data synthesis were conducted using qualitative content analysis (word frequency analysis) to relate business fields and qualitative research components. In this way, it is aimed to determine which qualitative components stand out for each business field.

5. Quality Evaluation

For quality evaluation, the articles were evaluated within the framework of the checklist created for the design of the qualitative research process. The conclusions presented using interpretive analysis.

Findings

Findings were presented in three different parts. In the first part, outstanding features of qualitative business studies on the basis of business fields were presented; The second part revealed the relationship between different dimensions of qualitative research (pattern, sample, data collection, etc.) and business fields, and the third part evaluations were made about the qualities of the studies.

1. Outstanding Features of Qualitative Business Studies on the Basis of Business Fields

In this section, the first question expressed as "What are the prominent features of qualitative business studies conducted in Turkey on the basis of business fields?" was replied. It is observed that the articles in the field of management was mostly related to the topics of organization theory. Phenomenology was determined as the most preferred pattern. It was a remarkable point that there were quite a lot of qualitative articles in the field of HRM and they are increasing day by day. In the field of marketing, it has been determined that different research designs, The results regarding the field of accounting demonstrated that the number of

qualitative studies was high. It was determined that the case study design was the most preferred design, and the interview was the most preferred data collection technique, as in other articles. This field provided the most information regarding the software. In addition, it is seen that the embedded theory was widely used both as a research design and as an analysis. It is striking that almost all articles preferred interview as data collection technique. The increase in the number of qualitative studies in other business fields was also noteworthy. When these studies are examined, it was seen that different research designs and analyzes were used, explicit information about sampling was not given, and MAXQDA software was mostly preferred.

2. Evaluation of Qualitative Research Components Based on Business Fields

In this section “What is the relationship between the qualitative research components and business fields in qualitative business articles conducted in Turkey?” question was replied as for the second question by synthesizing (grouping) data.

Firstly, the research designs were examined. The results indicated that the phenomenology design was the most frequently used and followed by the case study design. Embedded theory studies in the field of HRM appear as studies that aim to carry human studies to the theoretical dimension. When the results of the sampling techniques are examined, it was founded that the number of studies not specifying the sampling technique was too high. Regarding data collection technique, the semi-structured technique was revealed as the most used technique. In addition, the use of web pages, which constitute one of the document sources, was another noteworthy point. Results on analysis techniques showed that content analysis was used the most. It is seen that the embedded theory analysis was used more in HRM. The results of the software usage indicate that MAXQDA software was the most preferred program.

3. Evaluations of the Qualifications of the Studies

In this part, the third question of the research which is the quality of the articles was tried to reply. This evaluation was carried out within the framework of the criteria in the checklist created for the quality of the qualitative research process. When the findings were evaluated together, it was seen that many criteria in the checklist were not met. A striking point here was that many articles did not explain the research process in detail with clearly. The authors explained the sampling process by introducing the participants and explaining their characteristics. Also, the studies were not convincing to reveal the patterns related to the examined phenomenon. In addition, very few articles provided some explanations regarding the reliability and validity of the study, such as credibility, transferability, consistency and confirmability. The credibility of the results in these articles was based on the literature review. The credibility of study results (corresponding to internal validity) was made with related to

more than one researchers and the participants or experts in this field. In addition, there were inconsistencies in the explanations regarding method, design, data collection technique and analysis section of the articles examined.

Results

When the articles were evaluated in general, different inferences could be made. Especially during the pandemic process, it has emerged that it can be a more available method to understand the problems of business managers and to determine their views on developing situations and the acceptability of new phenomena such as technology-related remote work.

In conclusion, results and inferences that support each other revealed that there are some explanation problems, misunderstandings and errors in qualitative research studies in Turkey, including qualitative business studies. It is necessary to achieve high quality qualitative researches by making useful suggestions for the elimination of these. For this, increasing the number of journals for qualitative article research and publishing journals in more specific fields such as qualitative management studies like abroad publication will support the emergence of the scientific and practical potential power of this research technique.